

א  
ב  
ג  
ד  
ה  
ו  
ז  
ח  
ט  
י  
יא  
יב  
יג  
יד  
טו  
טז  
יז  
יח  
יט  
כ  
כא  
כב  
כג  
כד  
כה  
כו  
כז  
כח  
כט  
ל  
לא  
לב  
לג  
לד  
לה  
לו  
לז  
לח  
לט  
מ  
מא  
מב  
מג  
מד  
מה  
מו  
מז  
מח  
מט  
נ  
נא  
נב  
נג  
נד  
נה  
נו  
נז  
נח  
נט  
ס  
סא  
סב  
סג  
סד  
סה  
סו  
סז  
סח  
סט  
ע  
עא  
עב  
עג  
עד  
עה  
עו  
עז  
עח  
עט  
פ  
פא  
פב  
פג  
פד  
פה  
פו  
פז  
פח  
פט  
צ  
צא  
צב  
צג  
צד  
צה  
צו  
צז  
צח  
צט  
ק  
קא  
קב  
קג  
קד  
קה  
קו  
קז  
קח  
קט  
ר  
רא  
רב  
רג  
רד  
רה  
רו  
רז  
רח  
רט  
ש  
שא  
שב  
שג  
שד  
שה  
שו  
שז  
שח  
שט  
ת  
תא  
תב  
תג  
תד  
תה  
תו  
תז  
תח  
תט  
י  
יא  
יב  
יג  
יד  
טו  
טז  
יז  
יח  
יט  
כ  
כא  
כב  
כג  
כד  
כה  
כו  
כז  
כח  
כט  
ל  
לא  
לב  
לג  
לד  
לה  
לו  
לז  
לח  
לט  
מ  
מא  
מב  
מג  
מד  
מה  
מו  
מז  
מח  
מט  
נ  
נא  
נב  
נג  
נד  
נה  
נו  
נז  
נח  
נט  
ס  
סא  
סב  
סג  
סד  
סה  
סו  
סז  
סח  
סט  
ע  
עא  
עב  
עג  
עד  
עה  
עו  
עז  
עח  
עט  
פ  
פא  
פב  
פג  
פד  
פה  
פו  
פז  
פח  
פט  
צ  
צא  
צב  
צג  
צד  
צה  
צו  
צז  
צח  
צט  
ק  
קא  
קב  
קג  
קד  
קה  
קו  
קז  
קח  
קט  
ר  
רא  
רב  
רג  
רד  
רה  
רו  
רז  
רח  
רט  
ש  
שא  
שב  
שג  
שד  
שה  
שו  
שז  
שח  
שט  
ת  
תא  
תב  
תג  
תד  
תה  
תו  
תז  
תח  
תט



# פניני תר-גום ידברתו

מגילת איטה

חידושים ופנינים  
בפרשנות המקרא  
מתרגום יפתח מן עוזיאל

הרב מאיר שפריר

**פניני תרגום יונתן**  
**הרב מאיר שפריר זצ"ל**

מחבר הספר  
"משמעות האותיות"



כל הזכויות שמורות  
בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות:

05832-628-54  
0686762@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל:  
0686762@gmail.com

נשמח לקבל הארות והערות



**קטת**  
עימוד ועיצוב

☎ 050-412-452-4  
✉ Kesetgraf@gmail.com



## נידוני הפרשה בתרגום יונתן

- ד ..... איכה ישבה בדד • מהי התשובה לאיכה? ומה ההקבלה בין איכה לאיפה?
- ה ..... איכה - לשון הספד וקינה.....
- ו ..... גירושין או גלות.....
- ז ..... ירמיהו - כהן גדול?.....
- ח ..... היתה כאלמנה - העיר או יושביה.....
- ט ..... בתולתיה נוגת | האם ענהגי יום ט"ו באב התבטלו בחורבן בית ראשון?.....
- י ..... ולא זמר הדם רגליו ביום אפו • מהו הדבר אשר זכירתו יכלה לבטל את חורבן הבית?.....
- יא ..... טבעו בארץ שיעריה • על איזה שערים מדובר ומה גרם לטביעתם בארץ?.....
- יב ..... קומי רגי בלילה • בשביל לעסוק בתפילה או בשביל לימוד משנה?.....
- יג ..... תקרא ביום עויד עגורי מסביב • מה המשמעות של 'מויד מגורי מסביב'? והאם כל פרקי איכה מסתיימים בנחמה?.....
- יד ..... בתלת בערי יהודה • האם חילותיו של נבוכדנצר פשטו ידיהם בבנות יהודה וירושלים?.....

**תוכן עניינים דיגטלי**

מעבר לעמוד המבוקש  
באמצעות לחיצה על השורה המקשרת

## מגילת איכה

**איכה ישבה בדד • מהי התשובה לאיכה? ומה ההקבלה בין איכה לאיכה?**

**(איכה א, א) איכה ישבה בדד העיר רבתי עם היתה כאלמנה רבתי בגוים שודתי במדינות היתה למס:**

אמר ירמיהו נביא וכהנא רבא איכדין יתגזר על ירושלים ועל עמהא לאתדנא בתירוכין ולמספד עלויהון איכה, היכמא דאתדנו אדם וחוה דאיתרכו מגינתא דעדן ואספיד מרי עלמא עלויהון איכה. ענת מדת דינא וכן אמרת על סגיאנות חובאה אשתדוד די בגוהא, ובגין כן תהי יתבה בלחודקה כגבר דמכתש סגירו על בסריה די בלחודיה יתיב. וקרתיא הות מליא אוכלוסין ועממין סגיאין אתרוקינת מנהון והות דמליא כארמלא ודי מתרברבא בעממליא ושלטיא באפרכיא והו מסקין לה מסין הדרת למחוי מפכא ולמתן פרגא להון בתר דנא:

[אמר ירמיהו הנביא והכהן הגדול, איך נגזר על ירושלים ועל קהלה להיענש בגירושין ולהספיד עליהם איכה, כמו שנידונו אדם וחוה שגורשו מגן עדן והספיד עליהם הקדוש ב"ה איכה. ענתה מדת הדין וכן אמרה, על רוב העון והמרד אשר בתוכה ועל כן תהא יושבת בדד כאיש שנגע צרעת בבשרו שיושב בדד. והעיר שהיתה מלאה אוכלוסין ועמים רבים התרוקנה מהם והיתה דומה כאלמנה. והמתנשאת בעמים ושולטת במחוזות והיו מעלים לה מסים, שבה להיות מושפלת ולתת להם מס גולגולת.]

## איכה – לשון הספר וקינה

בתרגום מבואר שאיכה הוא לשון של הספד וקינה, וההספד הראשון הוא על עצם הדבר שצריך להספיד, איך נגזר על ישראל להגיע למצב כזה שבו צריכים להספיד את ירושלים – איך הגענו לאיכה?

התרגום מביא שהלשון 'איכה' היא לשון הספד קדומה ובלשון זו הספיד הקב"ה את אדם וחוה בשעה שגירשם מגן עדן. לכאורה כוונת התרגום ללשון בה קרא ה' לאדם לאחר שאכל מעץ הדעת והתחבא בתוך עץ הגן (בראשית ג, ט): "וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה. אַיֶּכָּה - אֵיכָה, למרות השוני בהגיית המקרא, יש כאן הקבלה בין האותיות וזהו ה'אם למסורת' שעל פיו דרשו חז"ל מילים מקבילות באופן כתיבתם.

בתרגום לא התבאר איזה הספד טמון בלשון קריאה זו אשר לכאו' שימשה כשאלת פתיחה כדי להיכנס עמו בדברים? וכמו שכתב שם רש"י: "יודע היה היכן הוא, אלא ליכנס עמו בדברים, שלא יהא נבהל להשיב אם יענישהו פתאום". ואיזה הספד יש כאן?

והנה תרגום יונתן שם מוסיף כמה מילים ששופכות אור על שאלה זו:

וַיִּקְרָא יי אֱלֹהִים לְאָדָם וַיֹּאמֶר לִיה, הֲלֹא כָּל עֲלָמָא דְבְרִיתִי גְלוּי קְדָמִי  
חֲשׂוּכָא כְּנִהוּרָא. וַאִיךְ אֲנִתְ סְבוּר בְּלִיבְךָ לְאִיטְמָרָא מִן קְדָמִי הֲלֹא אֲתֵר  
דְּאֲנִתְ מְטִמֵר בִּיה אֲנָא חָמִי וְאֵן אֲנִיז פְּקוּדֵיָא דְפְּקִידָתְךָ:

[ויקרא ה' אלוקים לאדם ויאמר לו, הלא כל העולם שבראתי גלוי לפני, חשיכה כאורה. ואיך אתה סבור בלבך להסתתר מלפני הלא המקום שאתה נחבא בו אני רואה. והיכן הם המצוות שציוויתך?].

למדנו מדברי ת"י שבשאלה זו כלל לא נשאל על מקום הימצאותו שוודאי גלוי לפני ה', ואף לא נועדה שאלה זו בשביל 'להיכנס עמו בדברים', אלא כאן נשאל על עיקר העיקרים: אַיֶּכָּה - היכן אתה - בתפקידך? היכן הם המצוות שציוויתך? מה עשית עם ציווים אלו?

גם על שאלה זו היתה התשובה גלויה לפני ה', וזהו שגילה לנו התרגום כאן ששאלה זו שנשאל אדם הראשון נאמרה בנימה של קינה והספד שספד לו הקב"ה: איך לא קיימת את המצוות שציוויתך? איך? - איכה - אַיֶּכָּה.

כך גם בפתחת מגילת הקינות מקונן ירמיהו על ירושלים ועל ישראל: איך? איך באנו למצב

כזה כמו אדם הראשון שצריכים לקונן עלינו איכה?.

והנה בשונה מהמפרשים שפירשו את כל הפסוק בדרך של שאלה: איכה ישבה בדד? ואיך העיר רבתי העם היתה כאלמנה? ואיך נהפכה מ'שרתי במדינות' למשלמת מס? לדעת התרגום השאלה נגמרת ב'איכה' וישנה גם תשובה. וכל המשך הפסוק הוא תוצאה:

“ענתה מדת הדין ואמרה: על רוב עונה ומרד אשר בקרבה”.

זוהי התשובה!

לכן ישבה בדד. לכן היתה כאלמנה. ולכן היתה למס.

עצם ההקבלה בין איכה לאיכה - שאף איכה הוא לשון קינה מצינו גם במדרשים:

במדרש רבה (איכה פרשה א):

“וְרַבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר אִין לְשׁוֹן אֵיכָה אֶלָּא קִינָה, הִדָּא מָה דְאַתָּה אָמַר  
(בראשית ג, ט): וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָה, אִי לָכֶּה”.

ובמדרש רבה (בראשית פרשה ט):

“אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא, כְּתִיב (הושע ו, ז): וְהָמָּה כְּאָדָם עֲבָרוּ  
בְּרִית, הָמָּה כְּאָדָם הָרָאוּן, מָה אָדָם הָרָאוּן הַכְּנַסְתִּי לְתוֹךְ גֹּן  
עֵדֶן וְצִיָּתִיו וְעֵבֶר עַל צִוּוֵי, וְדַנְתִּי אוֹתוֹ בְּשִׁלּוּחַי וּבְגֵרוּשִׁיו, וְקוֹנְנָתִי  
עָלָיו אֵיכָה... קוֹנְנָתִי עָלָיו אֵיכָה, שְׁנַאֲמַר: וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם  
וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָה, אֵיכָה כְּתִיב<sup>1</sup>”.

## גירושין או גלות

בתרגום מבואר שבני ישראל נידונו בגירושין, כלומר שניתן להם גט כריתות ויש להתבונן הלא בפסוק הומשלו לאלמנה 'היתה כאלמנה' והמשמעות של אלמנה שונה מגרושה.

והנה במדרש רבה (כאן הובא גם ברש"י) מדויק הלשון של כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כעין עגונה:

“הִיְתָה כְּאַלְמָנָה - הִיְתָה אֶלְמָנָה אִין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא כְּאַלְמָנָה, כְּאַשָּׁה  
שְׁהִלָּה בְּעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם וְדַעְתּוֹ לְחֹזֵר אֶלֶיהָ”.

1. וכן איתא בילקו"ש ובמדרש הגדול שם.

וביתר ביאור מבואר שם בהמשך המדרש שישראל בגלותם הם במצב כזה של 'גרובה ואינה גרובה':

*”דָּבַר אַחַר, הֲיִתָּה כְּאַלְמָנָה... וְרַבְּנָן אָמְרִין לְמַלְךְ שְׂכַעַס עַל מְטַר זֶנְהָ וְכַתָּב לָהּ גִטָּה וְעֵמֶד וְחֹטְפוֹ מְמוֹנָה, וְכָל זְמַן שֶׁהִיְתָה מְבַקֶּשֶׁת לְנִשְׂא לְאַחַר הִיָּה אוֹמֵר לָהּ הֵיכָן גִּטָּךְ, וְכָל זְמַן שֶׁהִיְתָה תּוֹבַעַת מְזוֹנוּתֶיהָ הִיָּה אוֹמֵר לָהּ וְלֹא כָבֵד גְּרִשְׁתִּיךְ, כִּי כָל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְבַקֶּשִׁים לְעַבֵּד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הִיָּה אוֹמֵר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (ישעיה ג, א): אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְכֶם, וְכָל זְמַן שֶׁמְבַקֶּשִׁים לַעֲשׂוֹת לָהֶם נְסִים כְּבַתְּחִלָּה, אוֹמֵר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּבֵד גְּרִשְׁתִּי אֲתֶכֶם, הֲדָא הוּא דְכַתְיב (ירמיה ג, ח): שְׁלַחְתִּיהָ וְאַתָּן אֶת סֵפֶר כְּרִיתֶיהָ אֵלֶיהָ“.*

הרי שמצד אחד נידונו בגירושין שיש פירוד ביניהם לאביהם שבשמים ואינם יכולים לתבוע מזונותיהם, ומאידך הם כאלמנה ולא אלמנה ממש שאינם יכולים לינשא לאחר כיון שאין להם את הגט ביד.

## ירמיהו – כהן גדול?

בפתיחת דברי התרגום משמע שירמיהו היה כהן גדול, וכבר העירו בזה רבים שלא מצאנו היכן מוזכר זאת, ובפרט שבנביא מבואר (מלכים כה, יח) שהכהן הגדול שהיה בזמנו הוא 'שריה' ובתחילת ספר ירמיהו כתוב שירמיהו היה ממשפחת כהנים ובת"י שם (ירמיה א, א) " מן רישי מטרת כהניא מן אמרכליא דהוו בירושלם" [מן ראשי משמרת הכהנים מן האמרכלים - נשיאי הנשיאים אשר היו בירושלים] ולא משמע שהיה כה"ג, וכן שמו לא הוזכר יחד עם הכהנים אשר שימשו בבית ראשון המוזכרים בדברי הימים א' (סוף פרק ה) וכן לא ברשימה שהובאה בתוס' יומא (ט).

ובזוה"ק (תרומה קמח:.) מדייק מלשון הפסוק 'מן הכהנים אשר בענתות' שירמיהו היה כהן מן הכהנים אך לא היה כה"ג<sup>2</sup>.

יש שפירשו שמשמעותו כהן חשוב ובזה יישבו את דברי תרגום יונתן בכמה מקומות שמשמש בביטוי זה על מי שלכאו' לא היו כהנים גדולים כגון נדב ואביהו (ויקרא טז, א), ראה הערה<sup>3</sup>.

2. וראה באהבת יהונתן (שמרלר) שהאריך בזה.

3. ראה בגליון פרשת אחרי מות שהארכנו בדברי ת"י אודות כהונתן של נדב ואביהו והבאנו שם מדרש שמשמע ממנו שאכן היו כה"ג. וראה עוד בת"י דברים (כ, ג) לענין הבאת ביכורים שיש להביאה לכהנא רבה. וכן בפרשת פנחס כותב שפנחס היה כהן גדול, ובחלק מהמקומות הנ"ל יש דחיות שהבאנום במקומם.

ויש שפירשו שמשמעותו שהיה ממשפחת כהנים גדולים, עיין ברד"ק ריש ספר ירמיה שכותב שירמיהו היה בנו של חלקיהו הכהן.

ויש שפירשו שהיה משוח בשמן ולכך מכונה בשם זה כמו פנחס שהיה משוח מלחמה, ואף ירמיה היה סגן הכה"ג והסגן נמשח בשמן. אמנם במלכים (כה, יח) נאמר שהסגן היה צפניה וצ"ע.

### היתה כאלמנה – העיר או יושביה

ברש"י כתב גלמודה מיושביה והיינו שהעיר היתה כאלמנה מחמת שעזבוה יושביה, וכפשטות לשון הפסוק 'העיר רבתי עם היתה כאלמנה'.

אולם מדברי התרגום הנ"ל נראה שמפרש שהעיר היתה כאלמנה מהאוכלסין והעמים הרבים שהיו פוקדים אותה מחמת שנעשתה כמצורע המבודד שלא חפצים להתקרב אליו. וטעם זה שייך לכאו' על יושבי העיר - בני ישראל שנמאסו כמצורע ולא על העיר עצמה.



## בְּתוֹלְתֶיהָ נוֹגוֹת • הָאֵם מְנַהֵגִי יוֹם ט"ו בַּאֵב הַתְּבַטְלוּ בַּחֹרְבֵן בֵּית רֵאשׁוֹן?

(איכה א, ד) דְּדַכֵּי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בָּאִי מוֹעֵד כָּל שְׁעָרֶיהָ  
שׁוֹמְמִין כְּהֶנֶּיךָ נֶאֱנָחִים בְּתוֹלְתֶיהָ נוֹגוֹת וְהִיא מֵרָחֵק לָהּ:

כָּל זְמַן דְּהוּא יְרוּשָׁלַם מִתְּבַנְיָא סְרִיבּוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיִּסְק לִירוּשָׁלַם  
לְאַתְחָזָא קָדָם יְיָ תְּלַת זְמַנִּין בְּשַׁתָּא. וְעַל חוֹבִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אִיצְטְדִיאַת  
יְרוּשָׁלַם וְאַתְעֵבִידוּ שְׁבִילֵי צִיּוֹן אֲבִילָן מְדִלִית עָאִיל בָּהּ בְּזַמֵּן מוֹעֵדָא.  
כָּל תְּרַעָא צְדִיין וְכִהֲנָהָא אָנְחִין עַל דֵּי בְטִילוּ קוֹרְבָנֵיא. בְּתוֹלְתֶהָ  
סַפְדָּן עַל דֵּי פְסָקוּ לְמִיִּפְק בְּחַמְשָׁא עֶשֶׂר יוֹמִין בָּאֵב וּבִיּוֹמָא דְכַפּוּרָא  
דֵּי הוּא בְּעֶסְרָא יוֹמִין בְּתִשְׁרִי לְחִינְגָא בְּחִינוּגִין אָף אִיהִי מְרִיר לְבָא  
לְחַדָּא



[כל זמן שירושלים היתה בבנינה סרבו ישראל לעלות לירושלים להראות לפני ה' שלוש פעמים בשנה, ובעוונותיהם של ישראל שממה ירושלים, ונעשו שבילי ציון אבילות מאין עולה בה בזמן החגים כל שעריה שוממים וכהניה נאנחים כי בטלו הקרבנות, בתולתיה סופדות כי פסקו לצאת בחמשה עשר יום בחודש אב וביום הכיפורים שהוא עשרה יום לתשרי לחול במחולות אף היא מר לבה מאד.]

בת"י מבואר שהבתולות היו סופדות על שפסקו מלצאת בט"ו באב וביום הכיפורים לחול במחולות. ומשמע שמנהג זה התבטל בבית ראשון.

וצ"ע שהלא מנהג זה הוזכר אח"כ במשנה (תענית כו): שנכתבה בסוף בית שני ולאחריו:

"אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו... יוצאות וחולות בכרמים".

וצ"ל שהבתולות בזמן בית ראשון היו נוגות על שבזמן החורבן בוטל המנהג אך כנראה חזר המנהג אח"כ בזמן בית שני.



**וְלֹא זָכַר הַדָּם רַגְלָיו בְּיוֹם אָפוֹ • מֵהוּ הַדָּבָר אֲשֶׁר זָכִירָתוֹ  
יִכְלֶה לִבְטֹל אֶת חוֹרְבֵן הַבַּיִת?**

**(איכה ב, א) אֵיכָה יַעֲיִב בְּאָפוֹ ה' אֶת בַּת צִיּוֹן הַשְּׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם  
אֶרֶץ תַּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא זָכַר הַדָּם רַגְלָיו בְּיוֹם אָפוֹ:**

מהו 'הדום רגליו'?

בפסוק נאמר שהארץ היא ההדום לרגליו (ישעיהו סו, א) 'כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי'

**אֵיכָדִין יִקוּץ יְיָ בְּתַקוּף רוּגְזָהּ יֵת כְּנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן טָלַק מִשָּׁמַיָא לְאֶרְעָא**

תוֹשֵׁב־חֶתָּא דְיִשְׂרָאֵל וְלֹא דְכִיר בֵּית מוֹקֵדֶשָׁא דְהָוָה גְּלוּנְדָקָא דְרַגְלוֹהִי  
וְלֹא חָס עֲלוֹהִי בְיוֹם תְּקוּף רֻגְזִיָּה:

[איכה ימאס ה' בחרון אפו את כנסת ציון השליך מן השמים לארץ תפארת  
ישראל ולא זכר בית המקדש שהיה הדום לרגליו ולא חס עליו ביום חרון אפן]

בתרגום מבואר שבית המקדש הוא ההדום לרגלי הקב"ה והקב"ה לא ריחם עליו ביום אפו.

ולכאן צ"ב מה שייך לומר ולא זכר את הבית בשעה שהחריב את הבית? הלא לכאן לשון של זכירה שייכת על דבר שני שבגללו לא יחרב הבית וכאן מדברים על אי זכירת הבית עצמו בשעה שהחליט להחריבו?

וביאר בזה ה'בית אהרן' שבבית המקדש היה ב' עניינים: א. ביהמ"ק היה מקום מקודש ומרכז לעבודה, כמבואר ברמב"ם שזהו עיקר מצות 'ועשו לי מקדש' שיהיה מקום לעבודה.

ב. ביהמ"ק היה מדור לשכינה, שבמקום זה בהיותו מקום מוכן ומקודש לעבודה היתה במקום זה השראת השכינה, כדכתיב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'.

והנה מקום השראת השכינה היה גם מרכז התגלות כבוד מלכותו יתברך ולכן נקראת ירושלים בשם 'ציון' שהיא עיר המלוכה, וזה היה באמצעות 'כסא דוד' שנתכונן בה. וענין זה נקרא בשם 'הדום רגליו' בבחינת שרפרף לכסא כבודו בשמים.

וע"ז אמר הכתוב 'ולא זכר הדום רגליו' ובתרגום 'ולא חס עלוהי ביום אפו', כלומר שאף שגזירת העונש היתה להחריב את בהמ"ק מפני שישראל לא היו ראויים למקום המקודש הזה, אבל מצד בחינה זו של 'הדום רגליו' היה לו לזכור שע"י החורבן יתבטל התגלות כבוד מלכותו יתברך באמצעות המקדש. ועל זה מקונן ירמיהו שבל זאת 'לא זכר הדום רגליו', ולא חס על המקדש שלא להחריבו.



## טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ • על איזה שערים מדובר ומה גרם לטביעתם בארץ?

(איכה ב, ט) טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ אֲבָד וְשִׁבְר בְּרִיחֶיהָ מִלְכָּה וְשָׁרֶיהָ בַּגּוֹזִים אֵין תּוֹרָה גַם נְבִיאֶיהָ לֹא מָצְאוּ חֲזוֹן מִיּוֹ:

על איזה שערים מדבר הפסוק, שערי בית המקדש? שערי קודש הקדשים? או שערי מצודת דוד?

רש"י מביא ב' פירושים מדוע טבעו השערים ולא ניתנו ביד האויב. ובין פירושים אלו עולה נפק"מ על איזה שערים מדובר: א. פירוש המדרש שמכיון שחלקו כבוד לארון שנאמר 'שאו שערים ראשיכם' לפיכך לא ניתנו ביד האויב. ולפ"ז מדובר או על שערי בית המקדש או על שערי קדש הקדשים - תלוי במחלוקת המדרשים מה אירע בשעה שביקשו להכניס את הארון למקדש, ראה הרחבה בהערה<sup>4</sup>.

ב. פירוש הגמ' (סוטה ט.) שהיו מעשי ידי דוד לפיכך לא שלטו בהם ידי השונאים. ולדעת רש"י שם<sup>5</sup> מדובר על שערי מצודת דוד ומצודת דוד היא חוץ לירושלים<sup>6</sup>.

4. בגמרא (שבת דף ל.) איתא: "כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבוקו שערים זה בזה כיון שאמר (דברי הימים ב' ו, מב) ה' אלקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך' מיד נענה. וברש"י (שם ד"ה דבוקו שערים) כתב "של בית קדשי הקדשים". ועיין במהרש"א סוטה (שם) שקישר מאמר חז"ל הנ"ל בסוטה עם הגמ' בשבת כלומר שהפסוק 'טבעו בארץ שעריה' מדבר על שערי קדש הקדשים שחלקו כבוד לארון. וכך איתא גם במדרש שוחר טוב (תהלים כד, ז) שהמדובר הוא על שערי קה"ק.

מאידך במדרש רבה (במדבר רבה טו, יג) איתא: "בשעה שהכניס שלמה את הארון למקדש, אמר 'שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם' שהיו הפתחים שפלים, אמר להם התגדלו שמלך הכבוד עליכם, מיד חלקו לו כבוד ונשאו עצמן ונכנס הארון, אמר להם הקב"ה: 'אתם חלקתם לי כבוד, חייכם כשאני אחריב את ביתי אין אדם שולט בכם', תדע שכל כלי המקדש גלו אבל שערי בית המקדש במקומן נגזזו שנאמר 'טבעו בארץ שעריה'. ומפורש שמדובר על שערי בית המקדש. וכן משמע בפרקי דרבי אליעזר (פרק נא) 'רבי אליעזר אומר בית המקדש עתיד להעלות ולהתחדש, מה כתיב עליו (ישעי' מג, יט) 'הנני עושה חדשה עתה תצמח הלא תדעוה'. ושערים שטבעו בארץ עתידים לעלות ולהתחדש כל אחד ואחד במקומו". וממה שכתב כל אחד ואחד במקומו נראה שפירש הפסוק הנ"ל בשערי בית המקדש שלבית המקדש יש הרבה שערים וכולם טבעו בארץ (כנראה משום שכולם חלקו כבוד לארון) ועל זה שייך לומר כל אחד ואחד במקומו.

5. חז"ל: "דוד דכתיב טבעו בארץ שעריה. לעיל מיניה כתיב חשב ה' להשחית חומת בת ציון ועלה כתיב טבעו בארץ ומצודת ציון היא עיר דוד וביתו דכתיב בספר שמואל (בה) וכשבאו צרים בימי צדקיהו טבעו השערים, דלתות השערים שהיו של נחושת או של זהב כדי שלא ישאום אויבים".

6. ראה שמואל ב' (ה, ז) "ויילכוד דוד את מצודת ציון היא עיר דוד" ומצודת ציון היא חוץ לירושלים כמבואר ברש"י (יומא עז): "לפתח בית דוד היא ציון חוץ לירושלים". וכך כתוב בכפתור ופרח (סוף סימן מא). וכך כתוב בפירוש רבינו הלל על

בתרגום לא נתפרש ענין זה, אלא ממה שמוסיף ומבאר האופן שבו טבעו השערים בארץ  
נוכל ללמוד גם על איזה שערים מדובר:

טָמְעוּ בְּאַרְעָא תְּרַעָהָא (על די נכסו חזירא ואובילו מן דמיה עלויהון)  
הזביד ותבר מזוזתהא. מלפּהא ורברבנהא גלו ביני עממא על דלא  
נטרו פתגמי אורייתא פאלו לא קבילו יתה בטורא דסיני. אף נביאהא  
אתמנע מנהון ריח נבואת קודשא ולא אתאמר להון פתגם נבואתא מן  
קדם יי:

[טבעו בארץ שעריה (על ששחטו חזיר ונתנו מדמו עליהם). איבד ושיבר מזוזותיהן,  
מלכה ושריה גלו בין העמים על שלא שמרו דברי התורה כאילו לא קבלוה בהר  
סיני. גם נביאה נמנעה מהם רוח נבואת הקודש ולא נאמר להם דבר נבואה מאת  
ה']

התרגום מבאר שהשערים טבעו מחמת שזבחו חזיר והיזו מדמו עליהם. ומחמת טומאה זו  
טבעו השערים.

וכבר תמהו המפרשים היכן מצאנו דבר זה שבחורבן בית ראשון היזו מדם החזיר על  
השערים. והנה בחורבן בית שני מצינו בגמרא (ב"ק פב.):

“כשצרו מלכי חשמונאי זה על זה היו רגילים בכל יום שהיו אלו  
בחוף מעלים להם תמידים לאלו שבפנים, יום אחד העלו להם  
חזיר, כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו בחומה ונדעזעה ארץ  
ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, באותה שעה  
אמרו ארור המגדל חזירים...”

וגם שם לא היתה זו הזאת דם, אלא נעץ ציפורניו החומת העיר אך בבית ראשון היכן מצינו?

והנה מצינו בתרגום שני על אסתר (א, ב) כדברי התרגום כאן על דם החזיר בבית ראשון, עם  
תוספת פרטים:

“וכאשר ראה הפתח של בית המקדש שהעם הטמא עומדים

ממולו, סגר את עצמו ולא רצה להפתח. ובאו כל צבאות הכשדים והביאו עמהם שלוש מאות ושישים גמלים שנושאים גרזנים של ברזל ובלעה אותם הפתח החיצוני של בית המקדש. ועוד לא נתנו את עצמם להפתח עד שבא פרנטוס ושחט את החזיר וזרק את דמו על בית המקדש וטימא אותו. ואחרי שנטמא פתח את עצמו ונכנס נבוכדנצר הרשע לבית המקדש“.

ומבואר שמעשה זה אירע בבית ראשון ובשערי המקדש שלא נתנו לנבוכדנצר להיכנס פנימה עד ש'פרנטוס' היזה עליהם מדם החזיר ונפתחו מאליהם, ועל זה נאמר בתרגום כאן שעל ידי הזאה זו טבעו השערים בארץ.



## קוּמִי רוּנִי בַּלַּיְלָה • בשביל לעסוק בתפילה או בשביל לימוד

משנה?

**(איכה ב, יט) קוּמִי רוּנִי בַּלַּיְלָה לְרֹאשׁ אֲשֶׁמֹרֹת שְׁפָכִי כַּמַּיִם  
לְבַךְ נִכַח פְּנֵי אֲדֹנָי שְׂאִי אֵלָיו כַּפְּיךָ עַל נֶפֶשׁ עוֹלְלֶיךָ הַעֲטוּפִים  
בְּרַעַב בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת:**

מה המכוון בקימה זו בראש האשמורות?

מצינו בזה ב' מהלכים אחד ללימוד התורה והשני לתפילה.

לתורה - כך מבואר בגמרא (תמיד לב):

”תנא רבי חייא כל העוסק בתורה בלילה שכינה כנגדו שנאמר (איכה ב-יט) קומי רוני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבך נכח פני ה“.

מאיך מצינו בגמרא שתפילה קרויה רינה (ברכות כו:): ”ואל תשא בעדם רנה ותפילה“. וכן בראש”ש (פ”א דברכות סימן ב’ - הובא בב”א או”ח א) מבואר שמפסוק זה לומדים שראש האשמורות הוא זמן המסוגל לתיקון חצות ולתפילה על הגאולה.

בתרגום כאן מפרש שהמכוון בקימת האשמורת הוא לימוד המשנה:

קוּמִי כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל דְּשִׁרְיָא בְּגִלוּתָא עֶסוּקִי בְּמִשְׁנָה בְּלִילְיָא, אַרוּם  
שְׂכִינְתָּא דִּי שִׁרְיָא לְקַבְּלִיךְ וּבְפִתְגָמִי אֲוִרְיִיתָא כְּשִׁירוּי שְׂפִרְפְּרָא. שְׂדִיָּא  
הֵיךְ מַיָּא עֶקְמוּמִית לְבִידְךָ וְהִדְרִי בְּתִיּוּבְתָא וְצִלְאִי בְּבֵית כְּנִשְׁתָּא כָּל קְבֵל  
אַפִּי יֵי טוּלִי לְוִתִּיהָ בְּצִלוֹ יְדִיךְ עַל נְפִשְׁתָּא עוֹלָמִיךְ דְּצַחִין בְּכַפְּנָא בְּרִישׁ  
כָּל מְחוּזִין:

[קומי כנסת ישראל השרויה בגלות לעסוק במשנה בלילה, כי שכנת ה' שורה  
כנגדך. ובדברי תורה בתחילת השחר. שפכי כמים עקמימות לבך וחזרי בתשובה.  
והתפללי בבית הכנסת נוכח פני ה']

והנה מקור הדבר שתושבע"פ שייכת יותר ללילה נמצא במדרש תנחומא (פרשת נח ופרשת כי  
תשא) שהקב"ה לימד למשה מקרא ביום ומשנה בלילה. ומזה ידע משה בשמים מתי יום ומתי  
לילה. וראה באהבת יהונתן כאן שהביא עוד מקורות לזה.

והנה המשנ"ב (סימן א. סק"ט) להלכה נוקט שהוא זמן המסוגל לתפילה - תיקון חצות אך  
לאחר התיקון שיעור משניות קודם לכל דבר:

וזה לשון המשנה ברורה (סי' א' סק"ט):

*"והמקובלים האריכו מאוד בגודל מעלת קימת חצות כי רבה היא  
והעת להתאוונן על החורבן נכון יותר שיהיה קודם חצות מעט.  
ומחצות ואילך יעסוק בתורה. ואחר התיקון שיעור משניות קודם  
לכל דבר"*



**תִּקְרָא כְיוֹם מוֹעֵד מְגוּרֵי מְסָבִיב • מה המשמעות של  
'מוֹעֵד מְגוּרֵי מְסָבִיב'? והאם כל פרקי איכה מסתיימים בנחמה?**

**(איכה ב, כב) תִּקְרָא כְיוֹם מוֹעֵד מְגוּרֵי מְסָבִיב וְלֹא הָיָה בְיוֹם  
אֶף יֵי פָלִיט וְשָׂרִיד אֲשֶׁר טִפַּחְתִּי וְרַבִּיתִי אֵיבִי כָלִם:**

**על איזה 'מועד' מדבר הפסוק? ומהו 'מְגוּרֵי מְסָבִיב'?**

רש"י מפרש שפסוק זה הוא המשך של הקינה שבה מקונן ירמיהו על כך שנאספו הגוים כביום חג סביב לעם ישראל. ולא נותר בישראל שריד ופליט כי הרגו גם את הילדים - 'אֲשֶׁר טִפַּחְתִּי וְרַבִּיתִי'.<sup>7</sup>

והנה לדבריו נמצא שפרק זה מסתיים בדברי קינה, בשונה מיתר הפרקים במגילת איכה המסתיימים בנחמה.

ולכאורה צורתה של קינה היא הסיום בדברי נחמה ולפיכך מסתיימים הקינות בדברי נחמה.

וראה מש"כ בספר המנהיג (הלכות תשעה באב כג): "וצריך לקונן על ירושלים ולסיים בנחמה וכן עמא דבר". ולכן כתב הרמ"א (תקנט ה): "ונוהגין לומר קצת נחמה אחר הקינות לפסוק בנחמה על זה"<sup>7</sup> ומטעם זה כופלים את הפסוק השיבנו בסוף המגילה כדי לסיים בנחמה (עיין במג"א).

ולדברי רש"י נמצא שפרק זה אינו מסתיים בנחמה.

אכן לפירוש התרגום הפרק מסתיים בנחמה:

תְּהִי קְרִי חִירוּתָא לְעַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל יַד מְשִׁיחָא, הִיכְמָא דְעֵבְדְתָּ עַל  
יַד מְשָׁה וְאַהֲרֹן בְּיוֹמָא דְפִסְחָא דְאַתְפְּנִשִׁין עוֹלָמִי חֲזוֹר חֲזוֹר מִן כָּל  
אַתְר דְאַתְבְּדְרוּ תַּמָּן בְּיוֹמָא תְּקִיף רוּגְגָךְ יְיָ. וְלֹא הוּהּ בְּהוֹן שִׁזְבָּא וְשִׁאָרָא.

7. וראה מה שדנו הפוסקים האם הכוונה לדברי הנחמה שבכל קינה וקינה. או שבסוף כל הקינות יש לפסוק בדברי נחמה. שהפרי חדש כתב (או"ח תקנט) שהכוונה לנחמה שאחרי כל הקינות "עד אנה בכיה בציון ומספד בירושלים", אך לא לאלו שבסוף כל קינה וקינה ואכן יש מן הקהילות שמדלגים הקינות שיש בהם נחמה בסופם ורק בסוף כל הקינות פוסקים בנחמה.

דְּלָפִיפִית בְּסִדְיָנִין וְדַרְבֵּיתִי בְּתַפְנוּקֵי מְלָכִין בְּעַלְי דְּבָבִי שִׁיִּצְיֵאוּנוּן:

[תקרא חירות לעמך בית ישראל על ידי המלך המשיח, כמו שעשית על ידי משה ואהרן ביום הפסח ויתקבצו סביב סביב בחורים מכל מקום ומקום שנפוצו ביום חרון אף ה' ולא היה בהם פליט ושריד. בני שעטפתי בסדינים ושטפחתי אויבי השמידום]

התרגום כפי שתרגם לעיל (ב, ז) ש'מועד' הכוונה לחג הפסח. מתרגם אף כאן שהפסוק מסיים בנחמה ובציפיה לקריאת חירות כמו שהיתה על ידי משה ואהרן ביום הפסח ויתקבצו סביב סביב כל בחורי ישראל שנפוצו ביום חרון אף ה', אותם אלה שלא נותר מהם שריד ופליט, אלה שטופחו - שעוטפו בסדינים והאויב השמידם.

והנה יש לידע איזה קריאת חירות היתה על ידי משה ואהרן בפסח? ומה היא הציפיה ל'התקבצות סביב סביב'?

בספר 'בית אהרן' (עניני שבת ומועדים סימן צד) מבאר זאת בדרך נפלאה:

ולביאורו דברי התרגום כאן מרמזים על יסוד גדול בשלבי היציאה לחירות מהגלות, והוא שכינוס וקיבוץ כל ישראל ועשייתם לגוי אחד בארץ, הוא שלב הכרחי ליציאה מהגלות. וכמו שהיה קודם יציאת מצרים בפסח.

וכלשונו: "כי חלות החרות המוחלט חל רק אחר כינוס עם ישראל ליעשות בבחינת 'גוי אחד' כדכתיב שם 'ואביא אתכם אלי'".

כלומר לגאולת מצרים קדם קיבוץ והתכנסות של כל ישראל שנעשה על ידי משה ואהרן בפסח לפני יציאת מצרים, וכמבואר בדברי רש"י עה"פ (שמות יט, ד) "אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי". והמפרשים מתקשים היכן היה מאורע זה שבני ישראל נשאו על כנפי נשרים? ומהו "ואביא אתכם אלי"?

וברש"י שם מבאר שהכוונה ליום שבו יצאו ישראל ממצרים, "שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גשן ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת, נקבצו כולם לרעמסס", והתקבצות ניסית זו היא האמורה ב"ואשא אתכם על כנפי נשרים".

ובתרגום יונתן (שם) מפרש את הפסוק בדרך מחודשת ולפירושו לאחר שבני ישראל התקבצו ברעמסס ביום "ד בניסן - לקחם ה' משם על גבי עננים כמו על כנפי נשרים להר המוריה שבארץ ישראל ושם שחטו והקריבו את הפסח,



והתקבצות זו שנקבצו כל ישראל ברעמסס ואח"כ הקריב יחד קרבן פסח בהר המוריה היא תנאי הכרחי לפני היציאה לגאולה כי רק ע"י כך מפסיקים ישראל מלהיות 'גוי בקרב גוי' ונעשים 'גוי אחד בארץ'.

וזאת הציפיה העולה מפסוק זה לדברי התרגום, שמצפים אנו ל'קריאת החירות' והיא שלב ההתקבצות והכינוס שהוא השלב הקודם לגאולה כמו שהיה בפסח על ידי משה ואהרן, כך מצפים אנו שישובו כל אלו שנפוצו ביום חרון אף ה' ויתקבצו סביב סביב.

לאור פירוש זה נמצא שלדברי התרגום כל פרקי הקינה של איכה מסתיימים בדברי נחמה.



## בְּתֵלַת בְּעָרֵי יְהוּדָה • האם חילותיו של נבוכדנצר פשטו ידיהם בבנות יהודה וירושלים?

**(איכה ה, יא) נָשִׁים בְּצִיּוֹן עָנּוּ בְּתֵלַת בְּעָרֵי יְהוּדָה:**

בפסוק ישנה חלוקה שנשים (נשואות) עונו בציון ואילו הבתולות בערי יהודה, מה פשר חלוקה זו?

בפירוש הר"י קרא מבטל דקדוק זה וכותב:

*"נשים בציון עינו וגו' פתרונו נשים ובתולות בציון עינו וכן נשים  
ובתולות בערי יהודה."*

ולדבריו גם בציון וגם ביהודה עינו את הנשים ואת הבתולות.

אמנם בתרגום נראה שהחלוקה קיימת ומוסיף עליה עוד תוספת:

**נְשֵׂא דַהּוּוּ נְסִיבֵן לְגַבְרָא בְּצִיּוֹן אֲתַעֲנִיאוּ מִן אַרְמָאֵי וּבְתוּלְתֵינָא בְּקִירוֹי  
יְהוּדָה מִן בְּשָׂדָאֵי:**

[נשים שהיו נשואות לאיש, עונו בציון על ידי הארמיים. בתולות בערי יהודה  
על ידי הכשדיים]

מדבריו נראה שההבדל בין יהודה לציון, היה שבציון עינו הארמיים ואילו ביהודה הכשדיים - צבאו של נבוכדנצר. וצ"ב היכן הדבר נרמז בפסוק ומנה ליה דבר זה?

ביאור הדבר שמעתי מהגאון המופלג הגרני"ח כהן שליט"א:

דהנה איתא במדרש רבה (פרשה ה, יא):

*"נָשִׁים בְּצִיּוֹן עֵנוּ, נְבוּזַרְאֲדָן צָוָה לְחִילוֹתָיו אָמַר לָהֶם אֱלֹהֵהוּן שֶׁל אֱלֹהֵי (האלוהים של אלו) שׁוֹנָא זְמָה הוּא, הִזְהָרוּ אֶל תִּגְעוּ בְּאִשְׁתֵּי אִישׁ, כִּיּוֹן שִׁמְעוּ הַנְּשִׁים הִיוּ בָאוֹת וְאוֹמְרוֹת לְאִישׁ) מִן דִּילְנָא אֲנִי אֶכְלוּ וּמִן דִּילְנָא אֲנִי מְחַבְּסִים, אֶלְא בְּלָבָד דִּיִּתְקַרְיָא שְׂמֵךְ עֲלֵךְ, (משלנו אנו אוכלות משלנו אנו מתכסות ובלבד שיקרא שמך עלינו שאנו נשואות) הִדָּא הוּא דְכַתִּיב (ישעיה ד, א): וְהִתְזַיְקוּ שִׁבְעַת נְשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד וּגו', בְּרַ מְחַלְתַּת נְשִׁים שְׁנַתְעַצְלוּ וְלֹא עָשׂוּ כֹן וְנִתְעַנּוּ, (מלבד שלוש נשים - בתולות שנתעצלו ולא עשו כן ונתענו) לְכַךְ נְאֻמַּר: נְשִׁים בְּצִיּוֹן עֵנוּ בְּתַלְתַּת בְּעָרֵי יְהוּדָה, בְּתַלְתַּת כְּתִיב. (בלא וא")*

למדנו מדברי המדרש שחילותיו של נבוכדנצר צוו על ידי נבוזרדאן שלא לגעת באשת איש, ולכן התחכמו כל הבתולות ו'נישאו' אפילו שבע נשים לאיש אחד כדי שלא יענום. ואכן עונו רק שלוש בתולות שנתעצלו.

ולכאור' קשה דהא בפסוק נאמר 'נשים בציון עינו' ומשמע שאף נשים נשואות ודלא כמדרש הנ"ל?

וביאר שעל כך בא ליישב התרגום את דברי המדרש עם הפסוק שרק הכשדיים - חילותיו של נבוכדנצר ונבוזרדאן הם לא עינו נשים נשואות אך הארמיים עינו כי לא היו כפופים לנבוזרדאן.

ובזה מיושב גם מה שהיה מקום להקשות על המדרש הנ"ל מדברי הגמ' ביבמות (זו):

*"פליגי בה רב יוסף ורבנן ותרזייהו משמיה דרבה בר בר חנה, חד אמר תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי קשתויי (שנים עשר אלף אנשים וששת אלפים בעלי קשתות) וחד אמר תריסר אלפי גברי ומנייהו שיתא אלפי קשתויי (שנים עשר אלף אנשים ומתוכם ששת אלפים בעלי קשתות) בשעה שנכנסו עובדי כוכבים להיכל הכל נפגו על כסף וזהב והם נפגו על בנות ירושלים שנאמר (איכה ה, יא) 'נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה'.*

הרי שהגמ' למדה מפסוק זה שהיה סכום כה גדול שנפנו לענות את בנות ירושלים, אכן לדברי התרגום מיושב שהיו אלה מן הארמיים שעינו נשואות בציון, אך הכשדיים נמנעו מזה<sup>8</sup>.

ויל"ע בכל זה מדברי הפסוק לעיל (איכה א, טו) "גת דרך ה' לבתולת בת יהודה" ובתרגום שם:

... וְעָלוּ עִמָּמָיָא עַל גְּזִירַת מִימָרָא דִּי וְסָאִיבוּ בְּתוּלְתָא דְבֵית יְהוּדָה דִּי  
הָוָה דְּמָהוֹן דְּבְתוּלְתָהוֹן מִיתְּשַׁד הִיךְ פְּחָמֵר מִן מַעְצָרְתָא בְּעִידוֹן דְּגָבֵר  
מְבַעֵיט יָת עֵנְבִין חָמֵר עֵינְבוּהִי שְׂדֵיִין...

[ובאו גויים בגזרת מאמר ה' וטמאו בתולת בת יהודה והיה דמיהן של בתולותיהן  
זב כמו יין מן הגת בעת שהאיש דורך את הענבים יין ענביהם נוטפות.]

ומבואר שטימאו את הבתולות ביהודה והיה דם כה רב ולא משמע כהמדרש הנ"ל שהיו רק  
ג' בתולות.

אמנם יתכן שכוונת התרגום למעשה שהובא בישעיה (ג, ז): שהבתולות חשבו להינצל ע"י  
יופין ולבסוף שפעו דם ונמאסו, אך באמת לא נטמאו.

ולשון רש"י שם:

"הן היו אומרות 'ימהר יחישה מעשהו' - שר רואה אותי ונוטל אותי.  
כשבא הפורענות היו שרי נבוכדנצר נוטלין אותן להיות לנשים  
מחמת יופין, ורמז הקב"ה והיו שופעות כאדם המערה מכלי אל כלי  
וכאשר נעגשו בדם נדה והיו נמאסות עליהן ומשליכין אותן לארץ  
מעל קרונות שלהן".



8. וראה בטעמא דקרא (איכה ה, יא) שביאר כעין זה וכתב שבפסוק נראה שגם הכשדיים נזוהרו בזה רק בארץ יהודה אך בירושלים לא עיי"ש. דבריו לא נאמרו בקשר לתרגום אלא לעצם הפסוק.